

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/215049,Robert-Witalec-Pulkownik-Jan-Stefan-Kotowicz-Legionista-office-r-dowodca-wiezien-o.html>
27.02.2026, 01:58

Robert Witalec: Pułkownik Jan Stefan Kotowicz. Legionista, oficer, dowódca, więzień okresu stalinowskiego

W listopadzie 2023 r. do Oddziałowego Archiwum IPN w Rzeszowie trafiły dokumenty, zdjęcia i album rodzinny płka Jana Stefana Kotowicza, żołnierza Legionów, oficera Armii Krajowej, ostatniego dowódcy 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK.

18.12

Pułkownik Jan Stefan Kotowicz

Wśród dokumentów zachowały się zdjęcia Jana Kotowicza z okresu służby w Legionach oraz m.in. karta legitymacyjna oficerska, jak również podpisany przez Brygadiera Józefa Piłsudskiego akt nadania ppor. Kotowiczowi prawa noszenia odznaki I Brygady Legionów Polskich „Za wierną

służbę” z dnia 6 sierpnia 1916 r.

Za wzorowe dowodzenie plutonem w bitwie pod Laskami oraz odniesienie ciężkich ran w ataku pod Krzywopłotami Kotowicz został odznaczony Orderem *Virtuti Militari* klasy V, nadanym przez Naczelnego Wodza 17 maja 1922 r.

Żołnierz niepodległej Polski

Płk Jan Stefan Kotowicz urodził się 18 grudnia 1890 r. w Rzeszowie. W sierpniu 1914 r. wstąpił do 1. Brygady Legionów Polskich, walczył w bitwach pod Laskami, Brzechowem i Krzywopłotami. W tej ostatniej bitwie w listopadzie 1914 r. został ciężko ranny w nogę.

Po długim powrocie do zdrowia dołączył do Brygady w listopadzie 1916 r. Po tzw. kryzysie przysięgowym został wcielony do armii austriackiej i trafił na front włoski. W Basowicy pod Triestem (ob. Basovizza we Włoszech) ukończył szkołę oficerską.

W wojnie obronnej 1939 r. walczył jako dowódca 3. Brygady Strzelców Górskich, osłaniając lewe skrzydło Armii „Karpaty”. Po agresji sowieckiej, 19 września z resztkami brygady przekroczył granicę węgierską. Internowany w obozie w Győr, a po jego rozwiązaniu w kwietniu 1940 r. przeniesiony do obozu w Egerze, którego był polskim komendantem. Zachowała się legitymacja płk. Kotowicza z tego obozu.

W czerwcu 1943 r. zbiegł z obozu i udał się do Warszawy. Włączył się w działalność konspiracyjną, jako inspektor Komendy Głównej AK, posługując się fałszywym nazwiskiem Stefański oraz pseudonimem „Twardy”. Następnie dowódca Armii Krajowej gen. Tadeusz Komorowski „Bór” powierzył mu dowodzenie 27. Wołyńską Dywizją Piechoty AK. Tym największym taktycznym związkiem armii Polskiego Państwa Podziemnego dowodził w okresie od 1 do 25 lipca 1944 r. Pod jego dowództwem jednostki dywizji walczyły w akcji „Burza” na Lubelszczyźnie, zajmując m.in. Lubartów i Kock.

Po okrążeniu przez wojska sowieckie nastąpiło wymuszone złożenie broni. Płk. Kotowicz odmówił wstąpienia do Ludowego Wojska Polskiego.

Po rozbrojeniu dywizji usiłował przedostać się do Warszawy, jednak ze względu na wybuch powstania, wraz z resztkami dywizji dotarł do Otwocka, a następnie na Pragę. Po upadku powstania zamieszkał we wsi Kurówka pow. Tłuszcz, gdzie został zatrzymany przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa.

W Polsce Ludowej

Aresztowany 29 listopada 1944 r., więziony w areszcie śledczym Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie, potem na Zamku w Lublinie. 13 sierpnia 1945 r. skazany na 10 lat więzienia przez Wojskowy Sąd Okręgu Lubelskiego za to, iż do chwili zatrzymania działał w Armii Krajowej, dążącej do „obalenia ustroju Państwa Polskiego”. Został zwolniony z więzienia we Wronkach 25 października 1945 r. na podstawie dekretu o amnestii.

[Czytaj artykuł Roberta Witalca „Pułkownik Jan Stefan Kotowicz. Legionista, oficer, dowódca, więzień okresu stalinowskiego” na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł